

**RIIGIHANGETE
VAIDLUSTUSKOMISJON**

OTSUS

Vaidlustusaja number	66-26/294043
Otsuse kuupäev	05.05.2026
Vaidlustuskomisjoni liige	Taivo Kivistik
Vaidlustus	Thales DIS Finland Oy vaidlustus Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskuse riigihankes „ABIS-II“ (viitenumber 294043) hankija otsustele tunnistada vastavaks ja edukaks IDEMIA Public Security France SAS pakkumus
Menetlusosalised	Vaidlustaja, Thales DIS Finland Oy, esindajad vandeadvokaat Erki Fels ja advokaat Gregor Saluveer Hankija, Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskus, esindaja Roger Uusmaa Kolmas isik, IDEMIA Public Security France SAS
Vaidlustuse läbivaatamine	Kirjalik menetlus

RESOLUTSIOON

RHS § 197 lg 1 p 5 ja § 198 lg 2 alusel

1. Rahuldada Thales DIS Finland Oy vaidlustus riigihankes „ABIS-II“ (viitenumber 294043) osaliselt ning tunnistada kehtetuks Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskuse otsus, millega tunnistati edukaks IDEMIA Public Security France SAS-i pakkumus.
2. Mõista Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskuselt Thales DIS Finland Oy kasuks välja proportsionaalselt vaidlustuse rahuldamisega tasutud riigilõiv summas 2304 eurot ja lepinguliste esindajate kulud summas 6122,47 eurot (käibemaksuta).

EDASIKAEBAMISE KORD

Halduskohtumenetluse seadustiku § 270 lg 1 alusel on vaidlustuskomisjoni otsuse peale halduskohtule kaebuse esitamise tähtaeg kümme (10) päeva arvates vaidlustuskomisjoni otsuse avalikult teatavaks tegemisest.

JÕUSTUMINE

Otsus jõustub pärast kohtusse pöördumise tähtaja möödumist, kui ükski menetlusosaline ei esitanud kaebust halduskohtusse. Otsuse osalisel vaidlustamisel jõustub otsus osas, mis ei ole seotud edasikaevatud osaga (riigihangete seaduse § 200 lg 4).

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1. 20.08.2025 alustas Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskus (edaspidi ka Hankija või SMIT) piiratud hankemenetlusega riigihanget „ABIS-II“ (viitenumber 294043) (edaspidi Riigihange). Hankemenetluses tegi Hankija taotlejatele ja pakkujatele kättesaadavaks riigihanke alusdokumendid (edaspidi koos nimetatult RHAD), sh Tehnilise kirjelduse (edaspidi TK) ja Raamlepingu projekti (edaspidi raamleping).

Pakkumuste esitamise tähtpäevaks, 17.12.2025, esitasid pakkumused Thales DIS Finland Oy ja IDEMIA Public Security France SAS.

2. 23.03.2026 otsustega tunnistas Hankija vastavaks ja edukaks IDEMIA Public Security France SAS-i pakkumuse.

3. 06.04.2026 laekus Riigihangete vaidlustuskomisjonile (edaspidi vaidlustuskomisjon) Thales DIS Finland Oy (edaspidi ka Vaidlustaja) vaidlustus Hankija otsustele tunnistada vastavaks ja edukaks IDEMIA Public Security France SAS-i (edaspidi ka Kolmas isik) pakkumus.

4. Vaidlustuskomisjon teatas 13.04.2026 kirjaga nr 12.2-10/66 menetlusosalistele, et vaatab vaidlustuse läbi esitatud dokumentide alusel kirjalikus menetluses, tegi teatavaks otsuse avalikult teatavaks tegemise aja ning andis täiendavate seisukohtade ja dokumentide esitamiseks aega kuni 16.04.2026 ja neile vastamiseks 21.04.2026. Vaidlustuskomisjoni määratud esimeseks tähtpäevaks esitas täiendava seisukoha ja menetluskulude nimekirja Vaidlustaja. Teiseks tähtpäevaks esitasid täiendava seisukoha Vaidlustaja ja Hankija ning menetluskulude nimekirja Vaidlustaja.

Vaidlustuskomisjon jätab tähelepanuta Vaidlustaja 21.04.2026 seisukohad vastuseks Hankija 21.04.2026 täiendavatele seisukohtadele. Pooltele oli antud tähtpäev (21.04.2026) menetlusosaliste 16.04.2026 esitatud seisukohtadele vastamiseks. 16.04.2026 esitas täiendavad seisukohad Vaidlustaja ning neile Vaidlustaja ise 21.04.2026 vastata ei saanud. 21.04.2026 Hankija seisukohtade esitamisega olid vaidlustuskomisjoni määratud tähtajad menetluskulude esitamiseks lõppenud ning Hankija 21.04.2026 seisukohtadele vastamise võimalust Vaidlustajal enam ei olnud. Vaidlustaja ei pea saama vaidlustusmenetluses esitada oma seisukohti viimasena.

Vaidlustaja kaebedõiguse tagamiseks võtab vaidlustuskomisjon erandina arvesse Vaidlustaja 21.04.2026 seisukohad Kolmanda isiku 17.03.2026 selgituste kohta, millega Kolmas isik põhjendas Hankijale oma pakkumuse madalat maksumust (edaspidi Selgitused). Seda põhjusel, et Selgitused tehti Vaidlustajale kättesaadavaks alles 16.04.2026 õhtul, mistõttu Vaidlustajal ei pruukinud olla ajalist võimalust esitada oma seisukohad Selgituste kohta 16.04.2026 täiendavates seisukohtades.

MENETLUSOSALISTE PÕHJENDUSED

5. Vaidlustaja, **Thales DIS Finland Oy**, põhjendab vaidlustust järgmiselt.

5.1. Riigihankes on neli hindamiskriteeriumi, mis kokku annavad 60 punkti:

1) esimene tellimus (27 punkti), mis hõlmab kõiki põhi- ehk tuumsüsteemi rakendamise seotud üleantavaid tulemusi, mis on sätestatud TK ptk-des 5.2—5.5 ja 6, samuti RHAD Lisas 4 sätestatud nõudeid;

2) litsentside ja tootetoe aastahind (20 punkti), mis hõlmab:

a) tsiviil-ABISe lahenduse täielikuks toimimiseks vajalike kõigi riist- ja tarkvarakomponentide litsentside aastahind: tsiviil-ABISe lahenduse kasutamise iga-aastane püsikulu, mis on kirjeldatud TK p-ides 5.2—5.5 ning ABIS II tehnilistes nõuetes (RHAD Lisa 4);

b) tsiviil-ABISe tootetoe aastahind: litsentsihinna sisse kuuluv probleemilahendusteenus, st

valmidus reageerida tootega seotud tehnilistele probleemidele ja need lahendada, nagu on sätestatud raamlepingu ptk-s 6;

c) kriminaal-ABISe lahenduse täielikuks toimimiseks vajalike kõigi riist- ja tarkvarakomponentide litsentside aastahind, sealhulgas 15 kohtueksperdi litsentsi: kriminaal-ABISe lahenduse kasutamise iga-aastane püsikulu, mis on kirjeldatud TK p-ides 5.2—5.5 ning ABIS II tehnilistes nõuetes;

d) kriminaal-ABISe tootetoe aastahind: litsentsihinna sisse kuuluv probleemilahendus-teenus, st valmidus reageerida tootega seotud tehnilistele probleemidele ja need lahendada, nagu on sätestatud raamlepingu ptk-s 6.

3) täiendavate IKT-teenuste tunnihind (10 punkti), mis hõlmab arendust, süsteemianalüüsi, arhitektuurialast nõustamist, testimist ning täiendavat ekspertnõustamist;

4) koolituste maksumus (3 punkti), mis hõlmab kohapealset koolitust kuni 12 inimesele, sealhulgas koolitusmaterjale ning sõidu- ja majutuskulusid, ja veebikoolitust, sealhulgas võimalust koolitussessioon salvestada.

5.2. Kolmas isik on kõikides kriteeriumides pakkunud oluliselt odavamalt kui Vaidlustaja. Nelja hindamiskriteeriumi peale keskmiselt on Kolmas isik esitanud 81,16% madalama maksumuse kui Vaidlustaja.

	Vaidlustaja	Kolmas isik	% odavam
Esimese tellimuse maksumus	3 300 000,00 eurot	798 009,00 eurot	75,82
Litsentside ja tootetoe aastahind	413 000,00 eurot	71 666,66 eurot	82,65
Täiendavate IKT-teenuste tunnihind	116,00 eurot	25,00 eurot	78,45
Koolituste maksumus	17 107,00 eurot	2100,00 eurot	87,72

5.3. Hankijal pidi tekkima kahtlus Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse põhjendatuses, mis ajendab küsima Kolmandalt isikult RHS § 115 lg 1 alusel selgitusi pakkumuse maksumuse põhjendatuse kohta. Kahe pakkumuse maksumuste erinevus on sedavõrd suur, et täiendavate selgituste ega tõenditeta ei saa Kolmanda isiku pakkumust pidada tõsiseltvõetavaks. Kuna vaidlustatud otsuses on märge, et edukas pakkumus läbis RHS §-i 115 kohase kontrolli, võib eeldada, et Hankija on Kolmandale isikule esitanud pakutud maksumuse kohta päringu.

5.4. Kui hankija kord juba alustab alapakkumuse kontrolli, peab see olema sisuline ja põhjalik. Sealjuures ei tohi hankija usaldada pakkuja kontrollimatuid, üldsõnalisi ja põhistamata selgitusi.

Tõenäoliselt polnud Hankija kontroll nõuetekohane ja Kolmas isik esitas üksnes kinnituse või üldsõnalised selgitused enda pakutud maksumuse kohta, mitte konkreetseid arvutusi, mis saaksid veenda Hankijat maksumuse tõsiseltvõetavuses. Vaidlustajal on selline kahtlus põhjusel, et temale esitas Hankija päringu: *Kas hankija saab õigesti aru, et pakkuja on oma pakkumuses arvestanud kõigi kuludega, mis on vajalikud „esimese tellimuse” edukaks täitmiseks kooskõlas Lisa 4 kohustuslike tehniliste nõuetega?*

5.5. Riigikohus on selgitanud, et hankija peab pakkumuse maksumuse põhjendatuse tegema kindlaks konkreetsete arvutuste pinnalt¹.

Kui kontroll pole olnud nõuetekohane, ei saa seda puudust tagantjärele vaidlustusmenetluses kõrvaldada.

5.5.1. Kolmanda isiku esimese tellimuse maksumus on Vaidlustaja pakutud maksumusest 75,82% madalam (798 000 eurot vs 3 300 000 eurot). Selle hinna alusel sõlmitakse raamlepingu

¹ RKHKo 3-20-2362, p 26.

järgi esimene hankeleping, mille täitmist tuleb alustada kohe ning mis tuleb täita 6 kuu jooksul (raamleping, p-d 4.1—4.3). See on ainus kindlalt realiseeruv tellimus (raamleping, p 3.3).

Esimese tellimuse sisu on krimi- ja tsiviil-ABIS-lahenduse funktsionaalsuse juurutamine ning selle ulatus on raamlepingu järgi täpsustatud TK ptk-des 5.2—5.5 ja 6, samuti RHAD Lisas 4. Seega hõlmab see vähemalt krimi- ja tsiviil-ABIS tuumiklahenduste juurutamist, litsentsiõiguste tarnimist nii test- kui toodangukeskkonda, tuumikfunktsionaalsuste realiseerimist, liidestuste realiseerimist klientsüsteemidega, migratsioonitööde analüüsi, lahenduste valideerimist, peakasutajate ja süsteemiadministraatorite koolitust ning ulatuslikku dokumentatsiooni, sealhulgas lõppkasutajate juhendmaterjale ja API-dokumentatsiooni (TK, ptk 6), TK ptk-des 5.2—5.5 sätestatud tegevusi, samuti RHAD Lisas 4 sätestatud nõudeid.

Teenuste üldtingimuste järgi peab töövõtja tegema töö oma kulul ja vastutusel, professionaalselt, tähtaegselt ja nõutud kvaliteediga, ning kandma ka selliste seotud tööde tegemise kohustust, mida lepingus ei ole sõnaselgelt loetletud, kuid mis on lepingu eesmärgi saavutamiseks vajalikud. Neid seotud töid eraldi ei tasustata.

Arvestades sellise esimese tellimuse ulatust ja riskijaotust, peaks esimese tellimuse maksumus summas 798 009 eurot katma kõik kulud, mis on vajalikud esimese tellimuse edukaks täitmiseks kooskõlas TK ja RHAD Lisas 4 sätestatud minimaalsete tehniliste nõuetega, mistõttu ei saa seda pidada põhjendatuks. Maksumuse põhjendatuse kontroll peaks hõlmama vähemalt ridade kaupa kulumodelit, töömahtu, meeskonna koosseisu, litsentsimodelit ja seda, kuidas selles hinnas on kaetud kogu kohustuslik skoobimaht koos lepinguliste riskidega. Seejuures tuleb arvestada, et hilisemad hankelepingud ei ole pakkujale garanteeritud.

5.5.2. Kolmanda isiku litsentside ja tootetoe aastahind on Vaidlustaja pakutust 82,65% madalam. See maksumus hõlmab nii tsiviil- kui kriminaal-ABISe litsentse ja tootetuge, mis on siduvad kogu raamlepingu kehtivuse ajal (raamleping, p-id 7.3.1—7.4.3 ja 7.7).

Pakutud summa hõlmab seega nelja eraldi aastast hinnakomponenti: tsiviil-ABISe tuumlahenduse litsents, tsiviil-ABISe tootetugi, kriminaal-ABISe tuumlahenduse litsents ja kriminaal-ABISe tootetugi. See tähendab, et kui 71 666,66 eurot on nende nelja aastase hinnakomponendi kogusumma, siis teeb see kõigi nelja komponendi peale kokku keskmiselt vaid 5972 eurot kuus. Arvestades hangitava teenuse tehnilist keerukust, mis peab katma mitte üksnes kõigi tsiviil- ja kriminaal-ABIS-süsteemide täielikuks toimimiseks vajalike riist- ja tarkvarakomponentide litsentse, vaid ka nii tsiviil- kui kriminaal-ABISe täielikku tootetuge, ei ole selline hind realistlik.

Litsentsidele lisaks sisaldab hind nõustamis- ja tugiteenust, mis tähendab süsteemi tõrgete, vigade ja probleemide lahendamist (TK p-id 4.7.3 ja 4.7.3.1). Tootetugi peab hõlmama 24/7 telefonituge, suhtlust eesti või inglise keeles, kõigile teenuspäringutele reageerimist, konsultatsioone e-posti või muude kanalite kaudu ning kriitiliste intsidentide kõrvaldamist 4 tunni jooksul, teiste intsidentide lahendamist järgmiseks tööpäevaks. Kriitilisteks intsidentideks loetakse muu hulgas olukordi, kus ABIS API ei vasta päringutele, esineb süsteimirike, andmekorruptsioon või turvaintsident (raamleping, p-id 6.4.1—6.4.7).

Seega peab hinnas sisalduma pidev valmisolek küsimustele vastata. Olgugi, et Vaidlustaja ei tea Kolmanda isiku pakkumuse puhul täpset komponentide rahalist jaotust, on ühe komponendi keskmine hind 1493 eurot kuus (kõik neli komponenti kokku on 5972 eurot kuus). See peab sisaldama toimivat tugikorraldust, vastutavaid inimesi ja reageerimisvõimet ka öhtuti, öösiti ja nädalavahetustel nii eesti kui inglise keeles. Hankija peab olema sisuliselt veendunud, millise kulustruktuuri abil on võimalik osutada 24/7 tugiteenust pakutud hinnaga nii tsiviil- kui kriminaal-ABIS süsteemidele.

5.5.3. Kolmanda isiku täiendavate IKT-teenuste tunnihind on 78,45% madalam Vaidlustaja tunnihinnast. Tunnihind on töövõtjale siduv kogu raamlepingu kehtivuse ajal ning indekseeritavad vaid piiratud ulatuses ning alles pärast raamlepingu tähtaja möödumist (raamlepingu p-id 7.7 ja 7.8).

Tunnihind ei puuduta ainult rutiinset abi, vaid hõlmab arendust, süsteemianalüüsi,

arhitektuurialast nõustamist, testimist ja täiendavat ekspertnõustamist (raamlepingu p 7.4). TK näeb samal ajal kogu lepingu kestel ette analüüsitöid, täitja poolset projektijuhtimist, nõustamis- ja tugiteenust, tarkvara arendus- ja integratsioonitöid, lahenduste tarne ettevalmistust ja testimist ning ka selliseid töid, mida dokumendis ei ole detailselt kirjeldatud, kuid mis on üldise valdkondliku professionaalsuse kontekstis vajalikud Riigihanke eesmärkide kvaliteetseks saavutamiseks (TK p-id 4.7.1—4.7.6).

Seega on 25-eurone tunnihind pikaajaliselt siduv hinnatase teenustele, mille laad eeldab kõrget kvalifikatsiooni. Pole võimalik, et pakutud tunnihind hõlmab teenusega kaasnevad kulud. Isegi kõige konservatiivsema Eesti turunäitajaga võrreldes on Kolmas isik esitanud 58,33% madalama tunnihinna.

Hankija pidi kontrollima, millised spetsialistid neid töid teevad, milline on nende tegelik tööjõukulu, millised üldkulud sellesse sisalduvad ja kuidas selles hinnas on kaetud lepingust tulenevad kõrvalkohustused. Hankija pidi jõudma järeldusele, et pakutud tunnihind pole põhjendatud, kuna see pole tänases turuolukorras võimalik.

5.5.4. Kolmanda isiku koolituste maksumus on Vaidlustaja omast 87,72% madalam. Maksumuse vormil pidi esitama eraldi hinna kohapealsele koolitusele kuni 12 inimesele ja eraldi ühikhinna veebikoolitusele ning need ühikhinnad on töövõtjale siduvad kogu raamlepingu kehtivuse ajal (raamlepingu p-id 7.5—7.7).

Kogu lepingu kestel tuleb osutada koolitusi ja dokumenteerimist vastavalt Hankija määratletud nõuetele (TK p 4.7.1). Juba esimese hankelepingu tööde hulka kuuluvad peakasutajate ja süsteemiadministraatorite koolitus ning lõppkasutajate juhendmaterjalid, mis peavad olema erinevate kasutajagruppide koolitamise aluseks koos äriprotsesside näidistega (TK p-id 6.7 ja 6.8.3). Lisaks näeb TK indikatiivne kava toodangu valmiduse etapis ette koolitused vastavalt vajadusele, sealhulgas lõppkasutajatele, süsteemiadministraatoritele ja ekspertsüsteemide kasutajatele (TK p 5.1.4). Seega ei ole koolituse all mõeldud üksikut formaalset tutvustust, vaid sisulist kasutuselevõtu osa, mis eeldab ettevalmistust, materjale, sihtrühmade kaupa läbimõeldud sisu ja sidumist dokumentatsiooniga. Sellise tausta juures vajanuks 2100 euro suurune maksumus (mis pealegi koosneb kahest komponendist) sisulist kontrolli vähemalt selles osas, mitu koolitust, millise kestusega, millise ettevalmistusajaga ja milliste materjalidega selle hinnaga kaetakse. Vaidlustaja hinnangul pole võimalik pakutud maksumusega koolitusi läbi viia.

5.5.5. Kokkuvõttes on esimese tellimuse maksumus, litsentside ja tootetoote aastahind, täiendavate IKT-teenuste tunnihind ja koolituste maksumus Vaidlustaja hinnast väga oluliselt madalamad, kusjuures iga nimetatud rida puudutab lepingu keskseid, kohustuslikke ja riskiga koormatud sooritusi, mitte kõrvalisi või valikulisi teenuseid. Seetõttu on alust arvata, et Hankija jõudis RHS §-i 115 kontrollimenetluses ebaõigele järeldusele. Hankija pole iga vaidlustatud hinnarea puhul kontrollitavalt tuvastanud selle hinna aluseks oleva kulumudeli, töömahu, meeskonna, litsentsimudeli, tugikorralduse ja lepinguliste riskide tegelikku katet.

5.6. Hankija otsuses on märges: *The submitted tender passed validation under the Public Procurement Act § 115*, ehk märkus, et Kolmanda isiku pakkumuse maksumus läbis RHS §-i 115 kohase kontrollimenetluse.

Hankija otsuses on oluline põhjendamisviga, mida pole võimalik tagantjärele kõrvaldada. Euroopa Kohus on selgitanud, et hankijal on kohustus põhjendada oma otsuseid piisavalt, kuna vaid nii saab kohus kontrollida, kas faktilised ja õiguslikud asjaolud, millest kaalutusõiguse teostamine sõltub, on täidetud. Hindamine, kas esineb põhjendamatult madala maksumusega pakkumusi, kuulub edukate pakkumuste tunnuste ja suhteliste eeliste hulka, mille kohta peab hankija andma asjakohast teavet. Põhjendused tuleb üldjuhul teha huvitatud isikule teatavaks samal ajal kui tema huve kahjustav otsus².

² EKo T-741/17, p-d 36, 50 ja 51.

5.7. Hankija pole Vaidlustajale esitanud põhjendusi selle kohta, miks ta leidis, et Kolmanda isiku pakkumuse maksumus on põhjendatud. Seega pole Euroopa Kohtu praktikast tulenevalt olemas põhjendusi, mille alusel Hankija otsuse õiguspärasust hinnata. Hankija ei saa põhjendamispuudust tagantjärele kõrvaldada, kuna enam ei saa veenduda, kas Hankija nendest kaalutlustest otsuse tegemisel tegelikult lähtus.

Hankija otsus tuleb tunnistada kehtetuks ainuüksi tulenevalt sellest, et koos otsusega pole esitatud ühtegi sisulist põhjendust Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse põhjendatuse kohta.

5.8. Vaidlustaja vaidlustab Hankija otsust ka osas, mis puudutab Kolmanda isiku pakkumuse vastavaks tunnistamist. Pakkuja pidi pakkumuses esitama pakutava lahenduse tehniliste funktsionaalsuste kirjelduse, mis hõlmab süsteemi(de) arhitektuuri, funktsionaalseid võimekusi ja riistvaranõudeid. Pakkuja esitatav dokument pidi sisaldama kõigi kohustuslike nõuete kirjeldusi viidetega lehekülgede kaupa sellele tehniliste nõuete tabelile, mille Hankija on esitanud. Pakutav lahendus pidi vastama kõigile tabelis loetletud kohustuslikele nõuetele.

Arvestades Kolmanda isiku pakkumuse madalat maksumust, ei vasta Kolmanda isiku pakkumus tõenäoliselt kõikidele kohustuslikele nõuetele. Alternatiivselt, Hankija polegi kontrollinud seda, kas Kolmanda isiku pakkumus on vastav.

5.9. 16.04.2026 täiendas Vaidlustaja oma seisukohti.

5.9.1. Hankija esitas Kolmandale isikule hankemenetluses päringu pakkumuse maksumuse põhjendatuse kohta. Kolmas isik esitas Hankijale vastuse (Selgitused), mille Hankija edastas vaidlustusmenetluses ka Vaidlustajale. Selgituste alusel ei saanud Hankija asuda seisukohale, et Kolmanda isiku pakkumuse maksumus on põhjendatud.

5.9.2. Hankija pole koostanud Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse kohta ühtegi dokumenti, millest nähtuksid tema kaalutlused. Otsuses on vaid lakooniline väide: *Hankija hindas pakkuja selgitusi ning jõudis järeldusele, esitatud hind ei ole põhjendamatult madal*. Juba asjaolu, et Hankija pole esitanud ühtegi sisulist kaalutlust, seab Hankija otsuse õiguspärasuse tervikuna kahtluse alla.

5.9.3. Hankija pole ka vaidlustusmenetluses esitanud ühtegi sisulist selgitust, kuidas ta jõudis järeldusele, et Kolmanda isiku pakkumuse maksumus on põhjendatud.

5.9.4. Hankija vastusest vaidlustusele on välja loetavad kuus märksõna:

- 1) lahenduse majanduslik põhjendus ja teenuse osutamise lähenemisviis;
- 2) erakordselt soodsad tingimused;
- 3) pikaajaline partnerlus Hankijaga;
- 4) turuhindade võrdlus;
- 5) sotsiaal-, töö- ja keskkonnanalaste kohustuste täitmine;
- 6) riigiabi mitte kaasamine.

Ükski märksõna sellisel kujul ei põhjenda Kolmanda isiku pakkumuse maksumust.

5.9.4.1. Põhjendused *lahenduse majanduslik põhjendus ja teenuse osutamise lähenemisviis ja erakordselt soodsad tingimused* on sisutühjad, kuna Kolmas isik pole selgitanud, milles need asjaolud seisnesid, kuidas need hinda mõjutasid ja miks Hankija leidis, et need selgitavad pakkumuse madalat maksumust usutavalt ja piisavalt.

Kolmanda isiku põhjendus ei võimalda kontrollida, et tegemist on tegelike, konkreetsete ja Kolmandale isikule päriselt kättesaadavate eelistega, mitte lihtsalt üldiste deklaratsioonidega. Hankija ei tohi usaldada pakkuja kontrollimatuid, üldsõnalisi ja põhistamata selgitusi.

5.9.4.2. Hankija on kohustatud läbi viima eduka pakkumuse üksikasjaliku analüüsi, et tuvastada, et see ei ole põhjendamatult madal. Hankija vastusest ei nähtu, millise kontrolli Hankija läbi viis. Põhjendus peab võimaldama mõista mitte ainult seda, mida edukas pakkuja väitis, vaid ka seda, miks hankija need väited omaks võttis ja jõudis järeldusele, et pakkumuse maksumus ei ole põhjendamatult madal.

Hankija selgitused ei võimalda kontrollida, kas Hankija tegi tegelikult sisulise põhjendamatult madala maksumuse kontrolli.

5.9.4.3. Hankija ülesandeks pakkumuse maksumuse põhjendatuse kontrolli käigus ei ole kontrollida ja võrrelda erinevate pakkujate pakkumusi omavahel ega ka sama pakkuja pakkumusi erinevates riigihangetes. Hankija pidi hindama konkreetset pakkumust ja selle kohta pakkuja antud selgitusi.

5.9.4.4. Kolmanda isiku viidatud varasem partnerlus Hankijaga ei näita, et hind katab lepingu täitmiseks vajalikud kulud. Ka ei ole varasem partnerlus seostatav konkreetsete hinnaridadega.

5.9.4.5. Kolmanda isiku esitatud *turuhindade võrdlus* ei ole põhjendus pakkumuse maksumuse kohta. Turuhindadega võrdlemine võib olla abivahend hankijal kahtluse tekkimiseks või selle puudumise esmaseks hindamiseks, kuid ei selgita, miks pakkumuse maksumus on realistlik. Isegi kui Kolmas isik ütleb, et hind on turuhindadega võrreldes adekvaatne, jääb vastuseta küsimus kuidas on võimalik konkreetset lepingut selle hinnaga nõuetekohaselt täita.

5.9.4.6. *Sotsiaal-, töö- ja keskkonnaalaste kohustuste täitmine* ei ole madala maksumuse põhjus, vaid üks kontrollikriteerium. Hankija peab kontrollima, ega pakkumus ole põhjendamatult madal seetõttu, et neid kohustusi rikutakse (RHS § 115 lg 9). Kui rikkumine on tuvastatud, tuleb pakkumus tagasi lükata. Seega ei selgita nende kohustuste täitmine, miks hind on madal. See ei näita midagi selle kohta, millisel tööjõukulul pakkumus põhineb, millist töökorraldust eeldatakse, kas hinnas on arvestatud kõik kohustuslikud keskkonna- ja tööohutusmeetmed ning kuidas nende kohustustega arvestades saavutatakse madal hind.

5.9.4.7. *Riigiabi mitte kaasamine* ei saa olla madala maksumuse tõsiseltvõetavuse põhjendus ja riigiabi puudumisest ei järeldu, et pakkumuse maksumus on põhjendatud.

5.9.5. Loetletud märksõnad ei näita konkreetseid kulusääste, nende ulatust ega seost pakkumuse hinnaga. Seetõttu ei võimalda need märksõnad kontrollida, kas Hankija on viinud läbi sisulise kontrolli.

5.10. 21.04.2026 täiendas Vaidlustaja oma seisukohti.

5.10.1. Kolmanda isiku üldsõnalistest Selgitustest Hankija päringule pakkumuse maksumuse põhjendatuse kohta ei saanud Hankija teha järeldust pakkumuse maksumuse ega iga hinnakomponendi põhjendatuse kohta. Hankija on viinud kontrollimenetluse läbi pinnapealselt.

5.10.2. Selgitustes põhjendab Kolmas isik: *Pakutud hind kajastab tegevusmudeli ja kulustruktuuri tõhusust, tuginedes objektiivsetele ja kontrollitavatele asjaoludele, mis on seotud projekti ulatusega. Hankija kasutab praegu meie lahendust 2020. aasta aprillis sõlmitud lepingu alusel. Viie (5) aasta pikkune elutsükkel on tehnoloogilisest ja operatiivsest vaatenurgast endiselt suhteliselt lühike. Seetõttu sisaldab olemasolev lahendus juba hanke jaoks vajalikke põhifunktsionaalsusi ja töövooge, mis võimaldab meil tugineda ennast tõendanud ja juba industrialiseeritud komponentidele, mitte arendada lahendust nullist. Hanke nõuded on kooskõlas standardsete protsesside ja arhitektuuriga. See piirab vajalike kohandamis- ja integratsioonitegevuste mahtu ning võimaldab ressursse tõhusalt kasutusele võtta, kahjustamata kooskõla hanke alusdokumentidega. Objektiivsetele projekti eeldustele ja*

valdkonnas tavapärastele teenuse osutamise mudelitele tuginedes oleme hinnanud, et vajaliku toe ja integratsiooni maht on väiksem kui tavaliselt n-ö greenfield-juurutuse puhul, mille tulemusel on teenuse osutamise kulud optimeeritud. Need asjaolud võimaldavad meil esitada konkurentsivõimelise ja majanduslikult jätkusuutliku hinna, mis vastab täielikult hanke tehnilisele kirjeldusele ja kohaldatavatele riigihankeõiguse nõuetele.

Eeltoodut ei saa pidada piisavaks põhjenduseks pakkumuse maksumuse kohta, sest see ei ava lepingu täitmisega seotud reaalseid kulusid. Kolmanda isiku vastusest ei nähtu, millistest konkreetsetest kulukomponentidest pakkumuse hind koosneb, millised neist on tavapärasest väiksemad, kui suur see kokkuhoid on ning milliste arvutuste või andmete alusel see kokkuhoid tuvastati. Nt ei nähtu, millised arendus-, integratsiooni-, toe-, litsentsi-, testimis-, migratsiooni-, turbe-, koolitus- või projektijuhtimiskulud on hinnas arvesse võetud, millised neist vähenevad ning kui suures ulatuses.

5.10.3. Selgitustest ei saa teha mingit järeldust, kas ja kuidas on esimese tellimuse, litsentside ja tooteto, IKT-teenuste või koolituste maksumus põhjendatud. Hankija peaks suutma vastata näiteks küsimusele, milline osa Kolmanda isiku vastusest andis talle veendumuse, et 25-eurone tunnihind on IKT-teenuste osutamiseks piisav. Kuna Hankija pole täitnud oma põhjendamiskohustust, pole Hankija järeldus kontrollitav.

5.10.4. Pakkumuse maksumuse põhjenduseks ei saa pidada viidet sellele, et Hankija kasutab sama pakkuja lahendust juba alates 2020. aastast. See asjaolu saaks olla asjakohane ainult siis, kui Kolmas isik esitaks arvutuskäigu konkreetse majandusliku mõju kohta pakkumuse maksumusele.

5.10.5. Otseses vastuolus Riigihanke eesmärgiga on Kolmanda isiku argument, et ajakohastatakse 2020. aasta aprillis ehk kuus aastat tagasi sõlmitud lepingu alusel rakendatud lahendust, kuna *viieaastane elutsükel on tehnoloogilisest ja operatiivsest vaatenurgast endiselt suhteliselt lühike*. TK rõhutab, et aset on leidnud *märkimisväärsed tehnoloogilised arengud* ning eesmärk on saavutada *tehnoloogiliselt kaasaegne lahendus*, mitte üksnes olemasoleva vana lahenduse uuendamine.

5.10.6. Isegi kui Kolmas isik saab praeguse lepingupartnerina pakkuda mõnevõrra soodsamat hinda, ei saa need põhjendada hinnakomponentide lõikes 76—88% odavamaid hindasid. Hankija ei ole teinud kindlaks, kuidas Kolmas isik pakutud hindadega kavatseb lepingut täita. Hankija on piirdunud üldsõnaliste kinnitustega, mis on vastuolus põhjendamatult madala maksumuse kontrollimenetluse eesmärgiga.

5.10.7. Selgitustes kirjeldatud pikaajaline partnerlus Hankijaga ei ole põhjendus pakkumuse maksumuse kohta. Hankija peab hindama konkreetset pakkumust ja selle kohta pakkuja antud selgitusi. Varasem partnerlus ei näita, et hind katab lepingu täitmiseks vajalikud kulud ega milliste hinnaridadega see seostub.

5.10.8. Kolmas isik esitas Selgitustes võrdluse varasema Leedu riigihankega. Turuhindade võrdlus ei ole põhjendus pakkumuse maksumuse kohta vaid võib olla abivahend kahtluse tekkimiseks või selle puudumise esmaseks hindamiseks, kuid ei asenda sisulist selgitust lepingu täitmisega seotud kulude kohta.

Kolmanda isiku võrdlus on asjakohatu ka põhjusel, et Leedu ja Eesti riigihanked ei ole võrreldavad. Vaidlustaja toob mõned erinevused:

1) Eestis on nõutud nii tsiviil- kui ka kriminaal-ABIS, samas kui Leedus on nõutud ainult kriminaal-ABIS;

2) Leedus ei ole nõutud näokujutised eestvaates, külgvaates ega poolkülgvaates ega ka latentsed näokujutised, millega kaasneb Eesti lahenduses täiendav kulu;

3) Eestis on võrreldes Leeduga nõutud täiendavad otsinguliigid;

4) andmebaaside mahud on Eestis märkimisväärselt suuremad kui Leedus;

5) tehingute arv on Eestis märkimisväärselt suurem kui Leedus, näiteks 75 000 tehingut päevas Eestis, võrreldes vaid 469 tehinguga Leedus.

Eelnev loetelu on ka põhjus, miks peab Hankija hindama konkreetsetes riigihankes esitatud pakkumust. Haruharva kaasnevad kahe riigihankega identsed kulud. Lisaks tuleb arvestada, et Leedu riigihankes ei osutunud edukaks Vaidlustaja ega Kolmas isik. Leedu hankija ei viinud Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse suhtes läbi kontrollimenetlust, mistõttu ei saa Leedu riigihankest loogiliselt teha ühtegi järeldust pakkumuse maksumuse põhjendatuse kohta.

5.10.9. Seoses sotsiaal-, töö ja keskkonnaalaste kohustuste täitmisega on Selgitustes märgitud: [Kolmas isik] *kinnitab, et maksumus ei tulene sotsiaal-, töö- ega keskkonnaalaste kohustuste rikkumisest. Kõikide [nende kohustustega seotud] kuludega on pakkumuse maksumuse kujundamisel arvestatud.*

Sotsiaal-, töö- ja keskkonnaalaste kohustuste täitmine ei ole selgitus pakkumuse maksumuse kohta. Kohustuste täitmine ei näita, miks hind on soodne. Pealegi on Kolmas isik esitanud nende kohustuste täitmise kohta üksnes üldsõnalise kinnituse, millest Hankija ei saanud teha järeldusi pakkumuse maksumuse põhjendatuse kohta.

5.10.10. Selgitustes on märgitud, et pakkumuse maksumus ei sisalda riigiabi. Riigiabi puudumine ei ole selgitus pakkumuse maksumuse kohta.

6. Hankija, **Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskus**, vaidleb vaidlustusele vastu ja palub jätta selle rahuldamata järgmistel põhjustel.

6.1. 12.03.2026 esitas Hankija Kolmandale isikule RHS § 115 lg 1 kohase päringu³, milles paluti esitada üksikasjalikud selgitused pakkumuse hinna kujunemise osas koos sisuliste põhjendustega selle kohta, kas ja milliseid meetmeid pakkuja rakendab, mis võimaldavad pakkujal lepingut pakkumuses toodud hindadega täita. 17.03.2026 vastuses (Selgitus) selgitas Kolmas isik, et pakkumuse maksumus on kujundatud heas usus, tuginedes põhjalikule majanduslikule ja tehnilisele analüüsile ning on täielikult kooskõlas Riigihanke nõuetega. Hankelepingu sõlmimise korral on Kolmas isik täielikult suuteline täitma hankelepingut kooskõlas kõigi Riigihankes sätestatud lepinguliste, tehniliste, õiguslike ja regulatiivsete nõuetega, pakutud hinnaga.

6.2. Selgitustes põhjendas Kolmas isik peamisi tegureid, mis mõjutasid pakkumuse hinna kujunemist. Nendeks on:

- 1) lahenduse majanduslik põhjendus ja teenuse osutamise lähenemisviis;
- 2) erakordselt soodsad tingimused ja pikaajaline partnerlus (SMIT-iga);
- 3) turuhindade võrdlus;
- 4) sotsiaal-, töö- ja keskkonnaalaste kohustuste täitmine;
- 5) riigiabi mitte kaasamine.

6.3. Hankija 25.03.2026 edukaks tunnistamise otsus kajastab ka põhjendamatult madala maksumuse kontrolli tulemust, milles on toodud, et Hankija hindas Kolmanda isiku selgitusi ning jõudis järeldusele, et hind ei ole põhjendamatult madal. Seega on tuvastatav, et Hankija sai Kolmandalt isikult enne hankeotsuse tegemist sisulised põhjendused põhjendamatult madala maksumusega pakkumuse kahtluse kummutamiseks. Kolmanda isiku põhjendused on tõsiseltvõetavad, objektiivsed ja kooskõlas ka RHS § 115 lg-s 7 sätestatud loeteluga. Kolmanda isiku selgitusi kogumis hinnates jõudis Hankija otsusele, et pakkumuse maksumus on põhjendatud, Hankija saab põhjendusi tervikuna arvestada.

³ Sõnumi ID 1065815.

6.4. Vaidlustuskomisjon on varasemas praktikas leidnud, et *RHS § 115 lg 8 teise lause alusel tehtud hankija otsuse õiguspärasuse hindamisel on asjakohased üksnes enne hankija otsuse tegemist ja tähtaegselt pakkuja poolt Hankijale esitatud tõendid ja põhjendused. Hankija otsuse [kas Kolmanda isiku pakkumus on põhjendamatult madal või mitte] õiguspärasuse üle otsustamisel ei ole olulised võrdlused teiste pakkujate pakutud hindadega, riigihanke eeldatava maksumusega ega muude asjaoludega, mis võivad olla ajendiks kontrollimenetluse alustamiseks vajaliku kahtluse tekkimisel, vaid välja tuleb selgitada, kas asjaomaste hindade puhul esineb hankelepingu mittenõuetekohase täitmise risk ning kas pakutud hindade juures on võimalik katta vähemasti lepingu täitmisega seotud otsesed kulud.*

Tuginedes eeltoodule on asjakohatud Vaidlustaja etteheited Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse põhjendamatusel, tuginedes võrdlusele Vaidlustaja pakkumuses esitatud hindadega. Riigihankes, kus on esitatud vaid 2 pakkumust, ei ole valim piisav järeldamiseks, et teise pakkuja pakkumuse maksumus kajastab keskmist turuhinda.

6.5. Kolmas isik on alates 2020. aastast Hankija ABIS lepingupartner, kes on oma kohustusi täitnud nõuetekohaselt. See andis Hankijale lepingu ebakohase täitmise riskide hindamisel täiendava veendumuse pakkuja tehnilistes oskustes ja võimetes. Täiendavalt on kvalifitseerimise tingimusena kehtestatud 10 miljoni euro suuruse netokäibe nõue kolmel riigihanke algamise ajaks lõppenud majandusaasta igal aastal. Eeltoodu andis Hankijale täiendava kindluse, et ka juhul, kui lepingu täitmisel peaks tekkima vajadus lepingus sätestatud õiguskaitsevahendite rakendamiseks, on pakkuja majanduslik ja finantsseisund piisav, et võimalik kahju hüvitada.

Tuginedes Kolmanda isiku selgitusele ja Hankijal hankeotsuse tegemisel olemasolevatele andmetele jõudis Hankija veendumusele, et pakkumuse aktsepteerimisega ei kaasne lepingu mittekohase täitmise riski ja et esitatud hind on põhjendatud.

6.6. Vaidlustaja etteheide Kolmanda isiku pakkumuse mittevastavuse osas on spekulatiivne. Pakkumuste vastavust tuleb sisuliselt kontrollida, kuid vastavuse kontrollimise eesmärk ei ole kindlaks teha, kas nõuetekohaselt esitatud pakkumuse hind on põhjendatud.

RHS § 114 lg 1 alusel kontrollis Hankija mõlema pakkuja pakkumuse vastavust Riigihankes kehtestatud tingimustele sisuliselt. Hankija 25.03.2026 vastavusotsusega nr 3-13/77 tunnistati Vaidlustaja ja Kolmanda isiku pakkuja pakkumused RHS § 114 lg 1 alusel vastavaks.

6.7. 21.04.2026 esitas Hankija täiendavad seisukohad.

6.7.1. RHS § 115 lg 1 sisustab põhjendamatult madala maksumusega pakkumuse kahtluse korral hankija kohustusena nõuda pakkujalt asjakohast selgitust ja pakkuja kohustusena tähtaegselt selgituse esitamise. Hankija andis Kolmandale isikule võimaluse selgitada oma pakkumuse maksumuse tõsiseltvõetavust, Hankija on selgitusi ja tõendeid hinnanud ning tulemused edukaks tunnistamise otsusega kinnitanud.

6.7.2. RHS § 47 lg 4 p-i 3 ja § 115 lg 8 koosmõjus ei reguleeri, millises mahus ja kui suur on hankija põhjendamiskohustus hankeotsuse tegemisel olukorras, kus põhjendamatult madala maksumuse kontrollimenetluse tulemusel tunnistatakse eduka pakkuja pakkumuse maksumus põhjendatuks ja pakkumust tagasi ei lükata, kuivõrd RHS § 115 lg 8 sisustab alapakkumuse tagasilükkamise otsuse põhjendamiskohustuse ja RHS § 47 lg 4 p 3 sätestab edukat pakkumust iseloomustavate andmete avaldamise esitamise kohustuse.

6.7.3. Kolmanda isiku pakkumuse osas RHS § 115 alusel läbi viidud maksumuse kontrollimenetluse tulemuse tegi Hankija Vaidlustajale teatavaks 25.03.2026 hankeotsuste teavitusega. 31.03.2026 esitas Vaidlustaja Hankijale päringu⁴ läbiviidud kontrollimenetluse

⁴ Sõnumi ID 1073347.

osas selgituse saamiseks, millele Hankija vastas 07.04.2026, esitades Vaidlustajale põhjendused, miks ei peetud eduka pakkumuse maksumust põhjendamatult madalaks.

Euroopa Kohtu praktikast tulenevalt (C-669/20, p 43) teeb hankija juhul, kui asjaomane pool seda kirjalikult taotleb, talle teatavaks eelkõige asjakohase teabe, millele tuginedes tehti hankemenetluses olulised otsused. Võttes täiendavalt arvesse, et Kolmas isik määratles Selgitused konfidentsiaalseks, ei olnud Hankijal hankeotsuste teavituse saatmisel, Vaidlustaja küsimusele vastamisel ega ka vaidlustusmenetluses enne seda, kui Kolmas isik 16.04.2026 nõustus Selgituste avaldamisega Vaidlustajale, õigust detailsemalt selgitada asjaolusid, mis tõendasid Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse tõsiseltvõetavust.

6.7.4. Enne põhjendamatult madala maksumuse kontrollimenetluse alustamist saatis Hankija 19.02.2026 mõlemale pakkujale küsimuse, kas pakkujad on pakkumuse maksumusel arvestanud kõikide esmase tellimuse kuludega, kooskõlas TK-st tulenevate nõuetega. Küsimuse eesmärgiks oli juhtida pakkujate tähelepanu esitatud pakkumuse maksumuse täiendavale kontrollile. Mõlemad pakkujad vastasid päringule jaatavalt.

6.7.5. Hankija 12.03.2026 küsimuse eesmärgiks oli võimaldada hinnata lepingu sõlmimisega kaasnevaid riske ja mitte sõlmida lepingut tingimustel, mis seavad kahtluse alla lepingu nõuetekohase täitmise. Kuivõrd põhjendamatult madala maksumuse kahtluse korral ei pea hankija selles osas olema juba enne kontrollimenetlust seisukohta võtnud ning arvestades, et seadus ega direktiivid ei defineeri, mis on asjade ostmisel põhjendamatult madal maksumus ja milliste valemitega ja seda tuvastada, oli Hankijal avar kaalutulusruum otsustamiseks, millist meetodit kasutades vastav kontrollimenetlus läbi viia. Kuna menetluses oli vastavaks tunnistatud kaks pakkumust, ei olnud võrdlus Vaidlustaja pakkumusega kohane ning kontrolli läbiviimisel oli sisuline ja põhjendatud meede keskenduda vaid Kolmanda isiku pakkumuse maksumusele tervikuna.

6.7.6. Hankija võib küsida pakkujalt just neid küsimusi, mis tema hinnangul aitavad tuvastada pakkumuse madala maksumuse põhjuseid ja tõhusa konkurentsi tagamiseks on pakkujal lai valik põhjendusi, mida ta saab hankijale oma pakkumuse tõsiseltvõetavuse tõendamiseks esitada. Riigikohus on kohtuasja nr 3-3-1-29-12 p-s 20 asunud seisukohale, et kohus võib haldusakti kontrollimisel arvestada haldusorgani poolt kohtumenetluse käigus esitatud põhjendust, kui kohus on veendunud, et haldusorgan lähtus sellest põhjendusest haldusakti andmisel.

6.7.7. Kolmanda isiku Selgituste esimene punkt keskendus lahenduse majanduslikule põhjendusele ja teenuse osutamise lähenemisviisile. Kolmanda isiku olemasolev lahendus sisaldab Riigihankes nõutavaid põhifunktsionaalsusi ja töövooge, võimaldades tugineda läbiproovitud ja juba kasutusele võetud komponentidele selle asemel et arendada lahendust nullist. See vähendab ka vajalike kohanduste ja integratsioonitööde mahtu ning võimaldab ressursse tõhusalt mobiliseerida, ilma et see kahjustaks vastavust RHAD-ile.

Objektiivsetele projekti eeldustele ja valdkonna standardsetele tarnemudelitele tuginedes on Kolmas isik hinnanud, et tulenevalt varasemast koostööst Hankijaga on vajalik toe- ja integratsioonitöö maht väiksem, kui tavapärase nullist (*greenfield*) juurutuse puhul, mille tulemusena optimeeritakse ka tarnekulusid.

6.7.8. Ettevõtja, kellel on Hankijaga pikaajaline koostöökogemus, omab teatavat konkrentsieelist teiste pakkujate ees, sest on toote ja tööprotsessidega kursis. Kolmandal isikul on kasutusel lahendus, mida ei pea Riigihanke TK-s toodud nõuetele vastavuse tagamiseks arendama nullist. Põhjendatud on Kolmanda isiku selgitus integratsioonitööde ja vajalike kohanduste mahu osas, mis võimaldab ressursse kokku hoida. Samuti on põhjendatud, et olemasoleva toote integratsioonitööde ja tootetoe maht on väiksem, võrreldes täiesti uue tootega, mis võimaldab kokkuhoidu tarnekulude arvelt.

6.7.9. Hankija arvestas Kolmanda isiku selgitust tulenevalt erakordselt soodsatest tingimustest ja pikaajalisest partnerlusest SMIT-iga. SMIT on Kolmanda isiku pikaajaline klient ning selle strateegilise partnerlussuhte hoidmist peetakse Kolmanda isiku selgituse kohaselt tippjuhtkonna oluliseks prioriteediks. See pikaajaline koostöö võimaldab Kolmandal isikul pakkuda soodsamaid kaubanduslikke tingimusi, sh märkimisväärsed, kuid seaduslikke allahindlusi litsentsikuludelt. Need soodsad tingimused aitavad otseselt kaasa esitatud hankepakkumise hinnakonkurentsivõimele.

6.7.10. Olukorras, kus litsentsitasu on pakkuja sisustada, mille hinnale Hankija ei saa kehtestada mingit lävendit, ja arvestades Eesti positiivset kuvandit globaalses IT-sektoris on mõisteta, et Kolmas isik soovib Eestis referentse saada ja SMIT-i partnerina jätkata. Litsentsitasu soodne hind ei anna Hankijale põhjendatud alust otsustamiseks, et pakutud hind on alla omahinna või et see on põhjendamata. Seda enam olukorras, kus automaatsed biomeetriakogumise ja -haldussüsteemid on reeglina olemasolevatelt funktsionaalsustelt erinevad karbitooted, mis arendustöö käigus kohandatakse tellija vajadustele vastavaks ja mis liidestatakse tellija olemasolevate lahendustega. Liidestamised eeldavad alati kohandusi nii tellija kui täitja poolt. Kolmandal isikul on varasema lepingu täitmisest tulenevalt vaieldamatult teadmuspõhine eelis uue hanke raames pakkumuse esitamisel.

6.7.11. Asjakohane on Kolmanda isiku võrdlus turureferentsidega regioonis. Leedu referentsleping annab indikatsiooni sarnase toote turuhinnale. Nii Eesti kui ka Leedu on võrreldavas olukorras, kus mõlemad riigid on EL-i liikmed, kellel on sarnased nõuded andmete ja biomeetria kogumisele, mõlemad riigid asuvad EL-i välispiiril ja on sarnases suurusjärgus rahvaarvuga.

6.7.12. Lisaks Riigihankes esitatud pakkumustele ja viidatud referentslepingule oli Hankijal otsuse vastuvõtmisel olemas ka võrdlus ABIS-i lepingus toodud hindadega.⁵ Kuigi Riigihankes on esitatud madalam täiendava arendustöö tunnihind võrreldes eelmise lepinguga, ei ole üksiku kulurea madal hind ajendiks, et pakkumust tervikuna põhjendamatuks lugeda. Seda enam olukorras, kus Riigihankes on Kolmas isik esitanud märgatavalt kõrgema maksumusega pakkumuse, võrreldes eelneva perioodi lepinguga.

6.7.13. Kolmas isik ei tuginenud pakkumuse madala maksumuse põhjendamiseks hankelepingu täitmise kohas kehtivate keskkonna-, sotsiaal- ja tööõiguse valdkonda reguleerivate pakkuja või alltöövõtja täidetavate sätetega või pakkuja võimalusele saada riigiabi. Kolmas isik kinnitas, et kõik kulud, mis on seotud töötingimustega, sotsiaalkindlustusmaksetega, töötervishoiu ja tööohutuse nõuetega ning kõigi kohaldatavate keskkonnavaliste kohustustega, on nõuetekohaselt arvesse võetud pakkumuse hinna kujundamisel ja pakkumuse hind ei sisalda riigiabi kaasamist. Seetõttu Hankija neid asjaolusid täiendavalt ei hinnanud.

6.7.14. Kolmas isik esitas Hankijale sisulised selgitused, mida Hankija kontrollis ning mille tulemusel jõudis järeldusele, et pakkumus on tõsiseltvõetav ja sellega ei kaasne lepingu mittekohase täitmise riski.

6.7.15. Euroopa Kohus on selgitanud, et hankija võib pakkumuse tagasi lükata üksnes juhul, kui esitatud tõendid ei võimalda rahuldavalt selgitada pakutud hinna või kulude madalat taset (EKo C-367/19 p 33). Vaidlustaja ei ole tõendanud, et Hankija on pakkumuse maksumuse kontrollimisel eksinud ja teinud kontrollimenetluses kaalutusvea, leides, et tegemist ei ole alapakkumusega. Vaidlustaja on esitanud vaid loetelu vastuolulistest hinnangutest. Vaidlustuses oli Vaidlustaja seisukohal, et Kolmanda isiku pakkumus on põhjendamatuks madal, tuginedes

⁵ Hankija 21.04.2026 vastuses esitatud ABIS-1 lepingu maksumuse täpseid andmeid käsitleb Hankija ärisaladusena, mistõttu käesolevas otsuses neid välja ei tooda.

võrdlusele Vaidlustaja pakkumuses toodud hindadega. Täiendavas seisukohas asus Vaidlustaja seisukohale, et Hankija ülesandeks ei ole kontrollida pakkumusi omavahel ja Hankija pidi hindama konkreetset esitatud pakkumust. Sellega nõustub Hankija täielikult, kuna kontrollimenetluse raames ongi kontrollitud Kolmanda isiku pakkumust ja selgitusi.

6.7.16. Isegi, kui asuda seisukohale, et Hankija otsuses on põhjendamispuudused (millega Hankija ei nõustu), ei tooks otsuse kehtetuks tunnistamine tervikuna kaasa teistsugust otsust. Vaidlustuskomisjon on oma varasemas praktikas jätnud edukaks tunnistamise otsuse kehtetuks tunnistamata, lähtudes menetlusökonoomia põhimõttest. Seejuures tugineb vaidlustuskomisjon Riigikohtu halduskolleegiumi 14.05.2002 otsusele asjas 3-3-1-25-02, mille kohaselt õigusi rikkuva ja õigusvastase haldusakti võib menetlusökonoomia põhimõttest tulenevalt jätta tühistamata juhul, kui pärast haldusakti tühistamist tuleks samasisuline akt uuesti välja anda.

7. Kolmas isik, **IDEMIA Public Security France SAS**, vaidlustusmenetluses seisukohti ei esitanud.

VAIDLUSTUSKOMISJONI PÕHJENDUSED

Kolmanda isiku pakkumuse vastavaks tunnistamise otsus

8. Vaidlustaja on mh vaidlustanud Hankija otsuse, millega Kolmanda isiku pakkumus tunnistati vastavaks. Vaidlustaja arvates ei vasta Kolmanda isiku pakkumus, arvestades selle madalat maksumust, tõenäoliselt kõikidele kohustuslikele nõuetele või alternatiivselt on Hankija jätnud pakkumuse vastavuse kontrollimata. Mingeid põhjendusi peale pakkumuse väidetavalt madala maksumuse Vaidlustaja esitanud ei ole. Vaidlustuskomisjon märgib, et isegi, kui Kolmanda isiku pakkumuse maksumus oleks põhjendamatult madal, ei tõenda see kuidagi, et Kolmanda isiku pakkumus oleks RHAD-ile mittevastav. Ka kõikidele RHAD-i tingimustele RHS § 114 lg 1 alusel vastav pakkumus võib olla põhjendamatult madala maksumusega RHS §-i 115 mõttes.

9. 23.03.2026 on Hankija koostanud riigihangete registri vormil vastavusotsuse, millega tunnistab vastavaks Vaidlustaja ja Kolmanda isiku pakkumused ühesuguse põhjendusega: *Hankija kontrollis pakkuja [---] pakkumuse vastavust riigihanke alusdokumentide nõuetele ning tunnistab RHS § 114 lõike 1 alusel pakkumuse vastavaks, kuna see vastab kõikidele seatud tingimustele.* Vastavaks tunnistamise otsuse lisaks 1 on Kolmanda isiku pakkumuse vastavuse kontrolli otsus, milles kohaselt vastab Kolmanda isiku pakkumus kõikidele vastavustingimustele tõendite alusel.

10. Kuivõrd Vaidlustaja ei ole vähimalgil määral konkretiseerunud oma väidet Kolmanda isiku pakkumuse mittevastavuse kohta (millisele tingimusele pakkumus ei vasta ning millistes osades), rääkimata mingite tõendite esitamisest, ei ole Vaidlustaja täitnud oma põhjendamismiskohustust, mis menetlusosalistel vaidlustusmenetluses on ja milliste põhjenduste esitamise kohustust professionaalne esindaja vaieldamatult ka teadis. Vaidlustuskomisjon ei asu teostama pakkumuse vastavuse sisulist lauskontrolli RHAD-ile üksnes seetõttu, et Vaidlustajal on põhjendamat kahtlus pakkumuse mittevastavuses. Kuna Vaidlustaja ei ole põhjendanud/tõendanud, et Hankija oleks teinud Kolmanda isiku pakkumuse vastavaks tunnistamisel mingi sisulise vea või Kolmanda isiku pakkumus mingile konkreetsele tingimusele tegelikult ei vasta, tuleb vaidlustus Kolmanda isiku pakkumuse vastavuse osas jätta rahuldamata.

11. Vaidlustuskomisjoni ja kohtute pikaajalise praktika kohaselt on hankija tegevus või tegevusetus RHS §-i 115 kohaldamisel või kohaldamata jätmisel hankemenetlustes vaidlustatav pakkumuse edukaks tunnistamise otsuse kaudu, kuna hiljemalt selleks ajaks on pakkujatele selge, et hankija ei lükka tagasi pakkumust, mille maksumus on vaidlustaja arvates põhjendamatult madal, ja soovib sõlmida hankelepingu.

Pakkumuse põhjendamatult madala maksumuse hindamisel peab hankijal esmalt tekkima kahtlus, et pakkumuse maksumus on põhjendamatult madal (Riigikohtu otsus nr 3-19-1825/50, p 14). Seejärel tuleb hankijal anda pakkujale võimalus selgitada ja tõendada, kuidas pakkumuse maksumus kujunes (Riigikohtu otsus asjas nr 3-3-1-50-15, p 21). Põhjendamatult madala maksumuse kindlakstegemine on keerukas majanduslik otsus, mille üle kohtulik kontroll on üldjuhul piiratud (samas, p 23).

12. Vaidlustuses leiab Vaidlustaja, et Hankijal pidi tekkima kahtlus Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse põhjendatuse võrdluses Vaidlustaja pakkumuse maksumusega, millest Kolmanda isiku pakkumuse maksumus oli kokkuvõttes 81,16% madalam.

Vaidlustuskomisjon selle käsitlesega ei nõustu.

Vaidlusaluses Riigihankes esitasid pakkumused kaks pakkujat – Vaidlustaja ja Kolmas isik.

Vaidlustuskomisjon jääb varem korduvalt esitatud seisukoha juurde, et menetluses, kus on vastavaks tunnistatud ainult kaks pakkumust, ei ole ka märkimisväärse hinnavahe puhul alust arvata, et just kallim pakkumus kajastab hinda õigesti ning madalama maksumuse puhul tuleks eeldada, et tegemist on põhjendamatult madala maksumusega. Kaks pakkumust ei ole piisavalt representatiivne valim, tegemaks järeldust selle kohta, millises suurusjärgus hinnad on „tavalised“ ja ilmselt turuhinda kajastavad ning millised on „anomaalselt madalad“ ja kahtlust äratavad. Ainult kahe pakkumuse korral neist ühe maksumuse põhjendatusele esmahinnangu andmine teise pakkumuse maksumuse valguses tähendaks, et teise pakkumuse maksumus loetakse automaatselt „õigeks“ või turuhinda näitavaks. Selleks puudub igasugune põhjendus. Pakkujad tegutsevad konkurentsituatsioonis, teiste pakkujate pakutud hinnad on neile teadmata kuni pakkumuste avamiseni ning iga pakkuja hinnastab oma pakkumuse lähtuvalt temale iseloomulikest asjaoludest (varasem kogemus, teadmised, personali kompetents, kokkulepped koostööpartneritega jne). Sellest tuleneb juba olemuslikult, et ühe pakkumuse maksumust ei saa vaikimisi pidada „õigeks“ või „mõistlikuks“ ning sellest erinevat maksumust „kahtlaseks“ või „vääraks“. Välistatud ei ole, et kahe pakkumuse hulgas teisest oluliselt kõrgema maksumusega pakkumuse maksumus on põhjendamatult kõrge.

13. Hoolimata käesoleva otsuse eelmises punktist toodust ei saa olla vaidlust, et Riigihankes tekkis Hankijal kahtlus Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse põhjendatuse, sest 12.03.2026 esitas Hankija Kolmandale isikule nõude tema pakkumuse maksumuse põhjendamiseks, milles esitas mh ka RHS § 115 lg-s 7 sätestatud näidisloetelu asjaoludest, mis võivad põhjendada pakkumuse madalat maksumust (riigihangete registris sõnum ID 1065815)⁶. Seega ei ole asja lahendamiseks vaja hinnata, kas kahtlus Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse põhjendatusest Hankijal tekkima pidi või mitte. Riigikohus on otsuse 3-19-1825 p-is 15 sedastanud: *kui hankija pakkujalt juba selgitust küsis, algatas ta sellega, sõltumata pöördumise ajendist, pakkumuse maksumuse põhjendatuse kontrolli ning tal tuli pakkuja vastust ka sisuliselt hinnata*. Samas lahendis leidis Riigikohus, et kui hankija on juba algatanud kontrolli, et kõrvaldada kahtlus pakkumuse maksumuse põhjendatuse, ei ole põhjendatud usaldada pakkuja kontrollimatut vastust hankija selgitusnõudele (samas, p 17).

⁶ Vaidlustuskomisjon märgib, et Hankija 12.03.2026 küsimus Kolmandale isikule, tema pakkumuse maksumuse põhjendatuse kohta, ei ole sama ega ka analoogne küsimusega, mille Hankija esitas Vaidlustajale ja Kolmandale isikule 19.02.2026 (vt käesoleva otsuse p 5.4).

14. Vastuseks Hankija 12.03.2026 küsimusele esitas Kolmas isik 17.03.2026 Selgitused, milles põhjendas oma pakkumuses esitatud maksumusi. Tuginedes Selgitustele tegi Hankija 25.03.2026 edukaks tunnistamise otsuse, millega tunnistas edukaks Kolmanda isiku pakkumuse. Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse kohta märkis Hankija selles otsuses: *Enne pakkumuste hindamist ja eduka pakkumuse valimist viis hankija pakkuja IDEMIA Public Security France SAS pakkumuse osas läbi RHS § 115 kohase põhjendamatult madala maksumuse kontrollimenetluse ning esitas pakkujale 12.03.2026 rhr-i kaudu päringu. Pakkuja vastas hankijale rhr-i kaudu 17.03.2026. Hankija hindas pakkuja selgitusi ning jõudis järeldusele, esitatud hind ei ole põhjendamatult madal.*

15. 31.03.2026 esitas Vaidlustaja Hankijale selgitustaotluse Riigihankes tehtud otsuste kohta, paludes Hankijalt mh selgitusi RHS §-i 115 kohaldamise kohta Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse kontrollimisel.

07.04.2026 vastas Hankija, et viis läbi Kolmanda isiku pakkumuse kontrolli RHS §-i 115 alusel, et veenduda, kas pakkuja on võimeline täitma lepingut nõuetekohaselt pakutud hinnaga, esitades 12.03.2026 Kolmandale isikule asjakohase selgitustaotluse, millele Kolmas isik vastas 17.03.2026. Hankija selgitas, et üldjoontes põhjendas Kolmas isik oma pakkumuse madalat maksumust lahenduse ja tarnemudeli ökonoomsusega; erakordselt soodsate tingimuste ja pikaajalise partnerlusega SMIT-iga; esitas turuvõrdluse, võrreldes oma pakkumuse maksumust piirkonna turuviidetega; selgitas vastavust sotsiaal-, töö- ja keskkonnaalastele kohustustele ning kinnitas, et riigiabi ei ole kasutatud. Hankija kontrollis esitatud selgitusi, leidis need piisavateks ja rahuldavateks ning tegi nende põhjal hankemenetluse otsused 25.03.2026.

16. Vaidlustaja leiab, et juhul, kui Hankija viis läbi kontrollimenetluse Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse põhjendatuse üle, ei ole Hankija teostanud kontrolli RHS §-is 115 sätestatud nõuete kohaselt.

Vaidlustuskomisjon mõnab, et kuna Hankija 25.03.2026 edukaks tunnistamise otsusest ega ühestki teisest Vaidlustajale teatavaks tehtud Hankija otsusest hankemenetluses, ei nähtu Hankija tegevus Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse põhjendatuse kontrollimisel, on mõistetav Vaidlustaja kahtlus sisulise kontrolli läbiviimises, rääkimata sellest, et Vaidlustaja ei teadnud enne vaidlustusmenetlust ligikaudseidki põhjendusi, millele tuginedes Hankija otsustas, et Kolmanda isiku pakkumuse maksumus ei ole põhjendamatult madal. Vaatamata sellele ei nõustu vaidlustuskomisjon Vaidlustajaga, et kuna Hankija ei avalikustanud hankemenetluses andmeid põhjendamatult madala maksumuse kontrolli kohta, tuleb vaidlustus igal juhul rahuldada. Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et vaidlustus tuleb rahuldada üksnes juhul, kui Hankija läbi viidud kontroll ei saanud olla piisav kõrvaldamaks Hankija kahtlust pakkumuse põhjendamatult madalast maksumusest.

17. RHS § 115 lg 1 sätestab, et *kui hankija leiab, et pakkumuse maksumus on hankelepingu eset arvestades põhjendamatult madal, peab hankija kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis nõudma pakkujalt asjakohast samas vormis esitatud selgitust.* [---]

RHS § 115 lg 8 sätestab: *Hankija kontrollib selgitust ja hindab esitatud tõendeid, konsulteerides vajaduse korral pakkujaga. Kui hankija leiab endiselt, et pakkumuse maksumus on põhjendamatult madal, või kui pakkuja ei esita hankijale nõutud selgitust, lükkab hankija pakkumuse põhjendatud kirjaliku otsusega tagasi.*

Seega nähtub RHS § 115 lg-test 1 ja 8, et otsuse selle kohta, kas pakkumuse maksumus on põhjendamatult madal või mitte, teeb hankija vastava kahtluse tekkimisel, lähtudes eelkõige pakkuja selgitusest ning esitatud tõenditest.

18. Riigikohus on asjas nr 3-3-1-50-15 tehtud otsuses (p 23) selgitanud, et hankedirektiivid ei sätesta täpselt, millal on pakkumuse maksumus põhjendamatult madal, ega määratle meetodit selle kindlakstegemiseks, mistõttu on selle määratlemine liikmesriigi ja täpsemalt hankija ülesanne. Hankija otsuse õiguspärasus ei sõltu sellest, kas otsuses on käsitletud kõiki asjaolusid,

mis Vaidlustaja arvates pidid Hankija jaoks olema Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse puhul kahtlustäratavad ja/või mis Vaidlustaja arvates näitavad, et Kolmanda isiku pakkumuse maksumus on põhjendamatult madal. Vaidlustusmenetluses lahendab vaidlustuskomisjon vaid küsimust, kas Kolmanda isiku selgituste alusel sai Hankija asuda seisukohale, et Kolmas isik on kõrvaldanud Hankija kahtluse pakkumuse põhjendamatult madalatest maksumustest.

19. Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et vastupidiselt Hankija poolt vaidlustusmenetluses väidetule, ei põhjenda Selgitused sisuliselt Kolmanda isiku pakkumuse maksumust ega sisalda ka otsest või kaudset teavet pakkumuse hinnakujunduse kohta, millest Hankija oleks saanud teha põhjendatud järeldusi. Seda isegi juhul, kui need järeldused olid olemas ja Hankija jättis need Kolmanda isiku pakkumuse edukaks tunnistamise otsust tehes dokumenteerimata ja välja toomata.

Selgitustes, millele tugineb Hankija vaidlustusmenetluses esitatud argumentides, on Kolmas isik osalt lähtunud Hankija poolt 12.03.2026 küsimuses ette antud struktuurist, kuid piirdunud üksnes üldsõnaliste väidetega, mida pole otseselt võimalik siduda pakkumuse maksumusega.

19.1. Kolmanda isiku väitel sisaldab juba olemasolev ning SMIT-i kasutatav lahendus Riigihankes nõutavaid põhifunktsionaalsusi ja töövooge, võimaldades tugineda läbiproovitud ja juba kasutusele võetud komponentidele selle asemel, et arendada lahendust nullist. Kolmanda isiku hinnangul on tulenevalt varasemast koostööst Hankijaga vajalik toe- ja integratsioonitöö maht väiksem, kui tavapärase nullist juurutuse puhul, mille tulemusena optimeeritakse ka tarnekulusid.

Vaidlustuskomisjon ei välista sellist kokkuhoidu, kuid nõustub Vaidlustajaga, et Kolmas isik pole avanud lepingu täitmisega seotud reaalseid kulusid. Kolmanda isiku vastusest ei nähtu nt, millistest konkreetsetest kulukomponentidest pakutud hinnad koosnevad, millised neist on tavapärasest väiksemad, kui suur see kokkuhoid on ning milliste arvutuste või andmete alusel see kokkuhoid tuvastati või seda oleks võimalik tuvastada.

19.2. Selgitustes põhjendab Kolmas isik pakkumuse madalat maksumust sellega, et kuna SMIT on Kolmanda isiku pikaajaline partner ja selle suhte säilitamine on Kolmanda isiku juhtkonna jaoks oluline, pakub Kolmas isik soodustingimusi, sh allahindlusi litsentsikuludelt.

Tahtmata kahtluse alla seada SMIT-i ja Kolmanda isiku senist head koostööd, leiab vaidlustuskomisjon siiski, et tegemist on niivõrd üldsõnaliste väidetega, et nende alusel pole võimalik teha mingit järeldust pakkumuse madala maksumuse põhjendatuse kohta (nt milline on litsentsikulu ja milline oleks see ilma eelneva hea koostööta).

19.3. Kolmas isik esitas Selgitustes viite varasemale riigihankele Leedus Vabariigis.

Vaidlustuskomisjon nõustub Vaidlustajaga, et turuhindade võrdlus või viide teisele riigihankele, mis pealegi on läbi viidud teises riigis ning mille asjaolud ja tingimused ei pruugi olla analoogsed või isegi sarnased Riigihankega, vähemalt ei ole Hankija seda tõendanud ega isegi väitnud, ei asenda sisulist selgitust konkreetse pakkumuse maksumuse kujunemise kohta. Hankija poolt välja toodud asjaolud, et Leedu ja Eesti on rahvaarvult sarnased Euroopa Liidu piiririigid, ei muuda Leedu riigihanke maksumust tõendiks Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse põhjendatusele Riigihankes.

19.4. Nagu kinnitab ka Hankija ise, ei põhjenda Kolmanda isiku pakkumuse maksumust kuidagi Selgitustes toodud asjaolud, et Kolmanda isiku pakutud hind ei tulene kehtivate sotsiaal-, töö- ega keskkonnavalaste õigusnormide rikkumisest ning Kolmas isik ei saa riigiabi.

Kehtivate sotsiaal-, töö- ega keskkonnavalaste õigusnormide täitmine pakkuja poolt ei selgita, miks hind on madal vaid üksnes tõendab seda, et puudub üks võimalik õigusvastane madala hinna põhjus (praegusel juhul ei ole see vaidluse all). Erinevalt riigiabi mittesaamisest võiks nimelt riigiabi saamine olla RHS § 115 lg 7 alusel üks võimalik põhjendus pakkumuse madalale maksumusele, kuid seda Kolmas isik selgesõnaliselt eitab.

20. Tulenevalt eeltoodust on vaidlustuskomisjon seisukohal, et Kolmanda isiku üldsõnalised väited Selgitustes ei võimaldanud Hankijal veenvalt kõrvaldada kahtlust maksumuste põhjendamatuses, mistõttu nõustub vaidlustuskomisjon Vaidlustajaga, et Hankija kontroll Kolmanda isiku maksumuste põhjendatuse üle on olnud ebapiisav ja Hankija on teinud ilmse kaalutlusvea (Hankija on rikkunud Selgituste hindamisel RHS § 115 g-d 8 ja RHS § 3 p-i 1). Seetõttu tuleb tunnistada kehtetuks Hankija otsus Kolmanda isiku pakkumuse edukaks tunnistamise kohta.

21. Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et käesoleval juhul ei ole alust jätta Hankija otsust Kolmanda isiku pakkumuse edukaks tunnistamiseks kehtetuks tunnistamata Riigikohtu otsusest nr 3-3-1-25-02 (p 24) lähtuvalt, nagu taotleb Hankija. Eelnimetatud otsuse kohaselt võib õigusi rikkuva ja õigusvastase haldusakti menetlusökoonoomia põhimõttest tulenevalt jätta tühistamata juhul, kui pärast haldusakti tühistamist tuleks samasisuline akt igal juhul uuesti välja anda. Vaidlustuskomisjonil ei ole ega saagi olla käesoleval juhul olla veendumust, et juhul, kui Hankija asub Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse põhjendatust uuesti kontrollima, tuvastaks ta vältimatult, et pakkumuse madal maksumus on põhjendatud ning Hankijal tuleks kehtetuks tunnistatavaga samasisuline akt igal juhul uuesti välja anda. Samas ei väida vaidlustuskomisjon, et asjakohase kontrolli läbiviimisel peaks Hankija ilmtingimata jõudma järeldusele, et Kolmanda isiku pakkumuse maksumus on põhjendamatult madal.

22. Vaidlustuskomisjon märgib, et Hankija väide, et hankelepingu täitmisel annab kindlustunnet see, et Kolmas isik vastab ettevõtja üldisele aastakäibe kehtestatud kvalifitseerimise tingimusele, mille kohaselt: *Taotleja/pakkuja viimase kolme riigihanke algamise ajaks lõppenud majandusaasta netokäive peab olema vähemalt 10 000 000 eurot (KM-ta) igal majandusaastal*⁷, ei ole vaidluses Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse põhjendatuse kohta asjakohane.

Kvalifitseerimise tingimuste eesmärk on kontrollida pakkuja majanduslikku ja tehnilist suutlikkust hankelepingut nõuetekohaselt täita ja vastavus kvalifitseerimise tingimusele ei tõendata, et pakkuja suudab hankelepingut täita ka pakutud maksumusega. Seega asjaolu, kas taotleja/pakkuja vastab mingile kvalifitseerimise tingimusele, ei tõenda kuidagi, et tema pakkumuse maksumus konkreetsetes riigihankes ei ole põhjendamatult madal.

23. Vaidlustusmenetluse kulud

Lähtudes sellest, et vaidlustus tuleb RHS § 197 lg 1 p-i 5 alusel rahuldada osaliselt, kuulub vaidlustusmenetluse kulude osas kohaldamisele RHS § 198 lg 2. Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et vaidlustus rahuldatakse 90% ulatuses, kuna vaidlus Kolmanda isiku pakkumuse edukaks tunnistamise otsuse ümber moodustas valdava osa kogu vaidlusest (Riigikohus on 11.12.2020 otsuses kohtuasjas 3-20-1198, p 28, asunud seisukohale, et vaidlustuse rahuldamise proportsiooni ei tule mõõta mitte nõudeid mehaaniliselt loendades vaid hinnanguliselt nende sisulist kaalu arvestades).

23.1. Vaidlustaja on taotlenud oma lepinguliste esindajate kulude välja mõistmist kogusummas 11 211 eurot, 41,20 tunni õigusabi osutamise eest, keskmise tunnitasuga 272,11 eurot (käibemaksuta). Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et vaidlustusasja mahtu ja keerukust arvestades on Vaidlustaja kulud õigusabile põhjendamatult suured. Kuigi riigihanke alusdokumendid on mahukad, ei ole vaidlustusasi sisult keeruline ning menetlusedokumendid ei ole eriti mahukad. Vaidlustuskomisjon on juba eespool märkinud, et Vaidlustaja 21.04.2026 esitatud seisukohad on lubatavad vaid erandina ja piiratud ulatuses, mistõttu suures osas pole nende täiendavate seisukohtade koostamisega seotud kulud põhjendatud. Vaidlustuskomisjoni hinnangul on vajalikud ja põhjendatud õigusabikulud 25 tunni ulatuses, seega 6 802,75 eurot,

⁷ Vt Hankepass täiendavate selgitustega, IV osa Kvalifitseerimistingimused, B: Majanduslik ja finantsseisund, Üldine aastakäive.

millest tuleb maha arvestada 10%, proportsionaalselt osaga, milles vaidlustus jääb rahuldamata. Seega tuleb Hankijalt Vaidlustaja kasuks välja mõista 6122,47 eurot.

Vaidlustaja on lisaks õigusabikulule taotlenud ka nn haldustasu (3% õigusteenuse osutamise kogukulust, kokku 336,33) väljamõistmist. RHS § 198 lg 5¹ kohaselt mõistab vaidlustuskomisjon välja [---] *vaidlustaja tasutud või tasumisele kuuluva eksperditasu ja lepingulise esindaja kulud põhjendatud ja vajalikus ulatuses* [---]. Vaidlustuskomisjon leiab, et kuna nn haldustasu on arvestatud protsendina (3%) lepinguliste esindajate keskmiselt tunnihinnalt arvutatud lepinguliste esindate kulult ja peab katma andmeturbe, andmesüsteemide haldamise, arendamise ja ajakohastamise kulud, ning *ei hõlma õigusteenuse osutamise eest arvestatavat tasu*, ei kuulu haldustasu RHS § 198 lg 5¹ nimetatud lepingulise esindaja kulude hulka ning Hankijalt välja mõistmisele ei kuulu.

Hankijalt tuleb Vaidlustaja kasuks välja mõista ka 90% tasutud riigilõivust, so 2304 eurot.

23.2. Hankija ja Kolmas isik ei ole esitanud taotlust vaidlustusmenetluse kulude väljamõistmiseks.

(allkirjastatud digitaalselt)

Taivo Kivistik